

Sosiaali- ja terveysministeriö
www.stm.fi

Viite: Lausuntopyyntö 19.11.2015 STM068:00/2015

LAUSUNTOPYYNTÖ HALLITUKSEN LINJAUKSISTA ITSEHALLINTOALUEJAON PERUSTEIKSI JA SOTE-UUDISTUKSEN ASKELMERKEIKSI

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL on 1962 perustettu valtakunnallinen keskusjärjestö ja toimii eläkkeensaajien edunvalvojana sosiaalisen ja taloudellisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Liitto tarjoaa edunvalvonnan lisäksi monipuolista toimintaa ja mielekkäät toimintaraamit 15 piirijärjestölleen ja 346 alueelliselle yhdistykselle ympäri maata, joissa toimii 82 000 jäsentä.

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL kiittää ministeriöiden avointa ja läpinäkyvää toimintaa tähänastisessa uudistustyön viestinnässä. Liitto painottaa viestinnän merkitystä sekä uudistuksen että aikanaan toteutuksen läpiviemisessä ja jalkauttamisessa.

EKL haluaa kiinnitettävän huomiota lain valmistelussa vanhuspalvelujen turvaamiseen ja asemaan tulevaisuudessa. Vanhuspalvelut ovat tyypillisesti lähipalveluja. Ikääntyneen mahdollisimman hyvän arjen ja toimintakyvyn säilymisen ja ylläpitämisen näkökulmasta EKL eläkkeensaajien edustajana muistuttaa vanhuspalvelujen kehittämisen edellyttävän syvällistä analyysiä ja keskustelua toteutuakseen parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden ikääntyneiden kasvava määrä. Järjestöjen laajaa asiantuntemusta ja kokemusta tulee hyödyntää tässä työssä.

Sote-uudistuksessa tulee varmistaa peruspalvelujen yhdenvertainen saatavuus eri puolilla Suomea. Ikääntyvillä on oltava yhtäläiset, tasa-arvoiset ja toimivat mahdollisuudet saada sote- ja muut lähipalvelut riittävän läheltä ja hyvien kulkuyhteyksien päästä. Erityisesti harvaan asutuille seuduille tulee luoda uusia palvelujen järjestämistapoja täydentämään tärkeitä lähipalveluja. Selvityshenkilö Tarasti toteaa valtiovarainministeriön julkaisussa 3/2016, että käytettävästä aluejaosta riippumatta julkiset palvelut on oltava saavutettavissa yhdenmukaisesti, yksinkertaisesti ja ymmärrettävästi.

Vanhuspalvelujen asema ja tosiasiallinen toteutuminen on kuitenkin pohdittava ja määriteltävä huolella. Mitkä ovat esimerkiksi ne vanhuspalvelut, jotka voivat toteutua kuntien vastuulla myös jatkossa.

Ikäihmisille on taattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Soten hallintorakenteista puhuttaessa on keskityttävä siihen, että ikäihmisten sosiaali- ja terveyspalvelut ovat määrältään riittäviä, laadukkaita ja kohtuullisen hintaisia. Erityisesti taloudellisesti vaikeina aikoina on pidettävä huolta kaikkein heikoimmassa asemassa olevista. Ikäihmisten elämän laatua ja arjen sujuvuutta voidaan edistää varmistamalla heille kohtuullinen toimeentulo ja riittävät, helposti saavutettavissa olevat palvelut. Tämä on huomioitava tulevassa sote – uudistuksessa. Asiakasmaksujen tulee olla

kohtuullisia ja maksukattojen yhdistämisen mahdollisuuksiin tulee paneutua. Asiaksmaksuihin ei tule osoittaa enää lisäsäästöjä.

Vanhuspalvelulaissa on täsmennetty pitkäaikaisen laitoshoidon edellytyksiä (1351/2014) ”Kunta voi vastata iäkkään henkilön palvelutarpeeseen pitkäaikaisella laitoshoidolla vain, jos siihen on lääketieteelliset perusteet tai asiakasturvallisuuteen tai potilasturvallisuuteen liittyvät perusteet”. On siis erityisen tarpeen se, että vanhuspalveluluiden järjestäminen on mahdollisimman lähellä. On tärkeää tuntea paikallisesti ikääntyneen arkea ja paikallisia oloja, yksilön toimintakyvyn ylläpitämisen ja kotona asumisen todellisen kehittämisen ja tukemisen mahdollisuuksia, jotta voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi laitoshoidon tarvetta.

Osana vanhuspalvelulain toimeenpanoa asetettiin STM:n asiantuntijatyöryhmä Risto Pelkosen johdolla. Yksitoista teesiä ikääntymisestä (STM muistio 26.8.2015) muistiossa todetaan ympärivuorokautisesta hoidosta: hoitoon pääsyn kriteerien tulee olla samat kaikille sosiaalisesta asemasta tai asuinpaikasta riippumatta. Vastuun tulee olla kunnalla. Todetaan myös, että tutkimusten, geriatrisen kokonaisvaltaisen arvioinnin ja hoidon tulee toteutua ripeästi. On pohdittava kuinka tämä voi toteutua suuren itsehallintoalueen kaukaisella ohjauksella ilman tietämystä paikallisesta tarpeesta tai tilanteesta. Kun hallitusohjelma korostaa kotihoidon ensisijaisuutta ja samanaikaisesti vanhusten laitoshoidon vähentämistä, kasvaa vielä nykyistäkin suuremmaksi kuntatasoinen lähipalveluiden hallinnointi ja lähellä ihmistä olevat tarpeet, niiden tunnistaminen ja tarpeisiin vastaaminen.

Tarasti esittää maakuntavaltuuston tehtäväksi julkisten palveluiden saatavuuden turvaamisen alueellaan. Hän esittää, että kaikilla tulevilla maakunnilla on oltava yhdenmukaiset tietojärjestelmät ja yksi yhteinen asiakaspalvelukeskus. Esitys sisältää maakuntaviraston vastuulle tulevan asiakkaiden palvelutarpeen vastaamisen paikan päällä tai etäpalvelun välityksellä. Tämä herättää huolta, koska huomioitavaa on, että osa ikääntyneistä ei käytä tai kykene käyttämään sähköisiä palveluita. Heidän palveluiden saatavuuteen tulee kiinnittää erityistä huomioita ja turvata ne myös tulevassa uudistuksessa.

Sote – uudistuksen suunnitelmaluonnoksissa esitetään sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon tehtävien siirtämisestä maakuntahallinnon vastuulle. Tarasti on kuitenkin valtion aluehallinnon ja maakuntahallinnon uudistamisselvityksessään jättänyt sote – uudistuksen ulkopuolelle. Sosiaali ja terveydenhuollon uudistus vaatii kuitenkin asiaan paneutumista mitä pikaisemmin.

Liitto haluaa muistuttaa vanhusneuvostojen toiminnan ja edellytysten turvaamisesta uusilla itsehallintoalueilla. Kuntatasoiset vanhusneuvostot tulee säilyttää ja kehittää edelleen.

Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry

Timo Kokko
toiminnanjohtaja

Tarja Pajunen
sosiaalipoliittinen asiantuntija

Lisätietoja: Tarja Pajunen, p. 040 574 7515